

Tablica upamiętniająca harcerzy z Haszomer Hacair

https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Hashomer_Hatzair_commemorative_plaque_Jewish_Historical_Institute_in_Warsaw.jpg

Żydowski Instytut Historyczny, ul. Tłomackie 3/5.

Napis na tablicy:

PAMIĘCI ŻYDOWSKICH HARCERZY / Z WARSZAWSKIEGO ODDZIAŁU ORGANIZACJI / HASZOMER HACAIR / DZIAŁAJĄCEJ OD KWIETNIA 1943 R. / WYCHOWANKOWIE HASZOMER HACAIR / DZIELILI LOSY MIESZKAŃCÓW GETTA WARSZAWSKIEGO / GINĄC Z RĄK OKUPANTÓW HITLEROWSKICH / W BOJU O HONOR I WOLNOŚĆ / NARODU ŻYDOWSKIEGO / PIONIERZY Z LAT MIĘDZYWOJENNYCH // OCALENI Z ZAGŁADY BUDOWALI WSPÓLNE ŻYCIE / W PAŃSTWIE IZRAEL

HaSzomer HaCair (hebr. השומר הצעיר, „Młody Strażnik”) to międzynarodowa żydowska organizacja młodzieżowa, część składowa Światowej Organizacji Syjonistycznej.

Powstała w 1916 w Wiedniu z połączenia ruchu Ceirej Cijon (mającego charakter kółek samokształcenia z lekcjami hebrajskiego) oraz organizacji HaSzomer „Strażnik” o charakterze skautowym, opartej głównie o brytyjski model skautingu. W szesnastoosobowej grupie założycielskiej znalazł się m.in. Janusz Korczak (Henryk Goldszmit).

Okres przed wojną

Na ziemiach polskich organizacja rozpoczęła działalność w 1916 w Galicji. Ogniska organizacji funkcjonowały w wielu państwach europejskich.

W 1924 w Gdańsku powstała Światowa Federacja HaSzomer HaCair.

Organizacja dążyła do budowy żydowskiej państwowości w Palestynie, zajmowała się wychowaniem młodzieży oraz przygotowaniem jej do osadnictwa kibucowego. W latach dwudziestych ewoluowała w kierunku marksizmu. W Polsce przez jej szeregi przeszło kilku późniejszych działaczy komunistycznych, m.in. Wacław Komar i Leopold Trepper.

Okres wojny

Członkowie tej organizacji w Polsce odegrali ogromną rolę w żydowskim podziemiu. Próbowano kontynuować działalność edukacyjną i wychowawczą; w getcie warszawskim działała biblioteka, garkuchnia, prowadzono seminaria, na których szkoleni byli instruktorzy do pracy wychowawczej, wydawano pismo „El Al” (kwiecień 1941 – styczeń 1942), „Komunikaty Wojenne” (codzienny biuletyn z nasłuchu radiostacji alianckich), „Płomienie”, „Przedwiośnie” (najczęściej były to powielane maszynopisy)..

Wielu członków Haszomer Hacair zaangażowało się w ruch oporu, partyzantkę żydowską i akcje zbrojne. Brali udział w walkach w getcie warszawskim (M. Anielewicz - w szkole średniej rozpoczął działalność w organizacji Haszomer-Hacair, zostając członkiem Komendy Naczelnej związku) i wileńskim (Aba Kowner) oraz w zbrojnym ruchu oporu w getcie krakowskim (Hersz Bauminger). W getcie warszawskim organizacja weszła w skład ŻOB.

Przedstawiciele organizacji działający w getcie warszawskim weszli w skład Żydowskiego Komitetu Narodowego.

Podczas drugiej odsłony akcji likwidacyjnej getta, prowadzonej od 18 stycznia 1943 roku, walki rozpoczęły się na ul. Miłej 61, gdzie mieszkali tu razem członkowie Haszomer Hacair. Zaskoczeni na początku akcji, dopuścili, aby Niemcy ich zgarnęli, zmieszali się z tłumem z ukrytą bronią. W pewnym momencie, kiedy Niemcy i ich ukraińscy pomagierzy prowadzili tłum na Umschlagplatz, padł rozkaz strzelania. Członkowie grupy po rozpoczęciu strzelaniny wołali do Żydów: *Uciekajcie*. W pierwszej chwili Niemcy byli zaskoczeni. Zbici z tropu, stracili panowanie nad sytuacją. Słyszeliśmy ich krzyki: *Żydzi do nas strzelają*. Niemal wszyscy członkowie tej grupy zginęli. Niektórzy uciekali, lecz zostali zastrzeleni przez pędzących za nimi Niemców. Innym wyczerpały się naboje. Z całej grupy ocalili Mordechaj Anielewicz i jedna dziewczyna.

Walki były także toczone na ul. Zamenhofa 58, gdzie mieszkali członkowie organizacji syjonistycznej Akiby i Gordonii oraz na terenie szopu Schultza, gdzie samoobronę zorganizował Izrael Kanał z organizacji syjonistycznej Akiba.

W samoobronie styczniowej w 1943 roku brała udział Cywia Lubetkin. Przed wojną była instruktorką organizacji Haszomer Hacair. W 1941 r. w getcie w zajęтым przez Niemców Wilnie organizowała grupy samoobrony. W 1942 r. sporządziła raporty o sytuacji Żydów w gettach w Grodnie i Białymstoku. W czasie powstania walczyła razem z bojowcami ŻOB-u.

Opór zbrojny w styczniu miał decydujące znaczenie dla dalszych walk powstańczych w getcie. Przełamano psychologiczną barierę strachu przed okupantem. Żydzi przestali być postrzegani i czuć się jak bezbronni ofiary. Wycofanie się Niemców po czterech dniach i zaniechanie wywozek było interpretowane jako efekt oporu stawianego przez Żydów.

Okres po wojnie

Po wojnie organizacja stała się partią polityczną. Razem z innymi syjonistami zajmowała się nielegalnymi przerzutami Żydów do Palestyny, a także działalnością społeczną (np. opieką nad sierotami żydowskimi).

Haszomer Hacair rozwiązano w Polsce w 1949, ale istnieje on nadal w Izraelu i kilkunastu innych krajach jako świecka i lewicowa organizacja młodzieżowa. W Izraelu organizacja związana była z partią Mapam, a obecnie związana jest z ugrupowaniem Meretz.

Zdjęcia

http://www.eilatgordinlevitan.com/vilna/vilna_pages/vilna_stories_maya.html

Członkowie żydowskiej organizacji Haszomer Hacair

Stoją: Mordechaj Anielewicz – po prawej

Poniżej od lewej: Shifra Sokolka, Mosze Domb i Rachel Zilberberg, 1938 r.,\

https://pl.wikipedia.org/wiki/Ha-Szomer_Ha-Cair

Członkowie Haszomer Hacair w 1941

<https://www.facebook.com/events/%C5%BCydowski-instytut-historyczny/haszomer-hacair-w-%C5%9Bwietle-dokument%C3%B3w-z-arg-seminarium/2074379436192646/>

Po prawej: Józef Kapłań, jeden z przywódców Haszomer Hacair, z Miriam Heinsdorf

Józef Kapłań po wybuchu II wojny światowej, we wrześniu 1939 r., działał w akcji przetrzucania członków Haszomer Hacair do Wilna. Na rozkaz kierownictwa organizacji wrócił z Wilna do Warszawy i został powołany do głównej dyrekcji Haszomer Hacair. Był także czynnym członkiem Żydowskiej Organizacji Bojowej w getcie warszawskim. 3 września 1942 r. został aresztowany przez Gestapo i skazany na śmierć. Wyrok wykonano 11 września.

https://pl.wikipedia.org/wiki/J%C3%B3zef_Kap%C5%82an

<http://codziennikfeministyczny.pl/nie-zapominajmy-kobietach-walczacych-powstaniu-getcie/>

Cywia Lubetkin

Piśmiennictwo

1. https://pl.wikipedia.org/wiki/Ha-Szomer_Ha-Cair
2. https://www.jhi.pl/psj/Ha-Szomer_ha-Cair
3. <https://onegszabat.org/styczniowa-akcja-likwidacyjna-w-warszawskim-getcie/>
4. <http://codziennikfeministyczny.pl/nie-zapominajmy-kobietach-walczacych-powstaniu-getcie/>
5. https://www.jhi.pl/uploads/attachment/file/1441/JMajewska_Powstanie_w_getcie.pdf